

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
«СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ
ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНІ»

23 квітня 2024 року

м. Херсон (м. Кропивницький)

УДК: 640.4

Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні: зб. матеріалів III Всеукр. наук. – практ. конф. (Херсон-Кропивницький, 23 квітня 2024 р.) / за ред. доц. Нікітенко К.С. Херсон-Кропивницький: ХДАЕУ, 2024. 263 с.

У матеріалах конференції розглянуто економічні, екологічні та організаційні аспекти розвитку потенціалу підприємств туристичної індустрії та суміжних галузей в умовах світової економічної кризи. Досліджено менеджмент підприємств індустрії гостинності в умовах світової фінансової кризи: виклики й можливості, сильні та слабкі сторони. Висвітлено інноваційні технології та менеджмент якості продукції та послуг готельно-ресторанного, туристичного та рекреаційного бізнесу. Визначено сучасні тренди розвитку внутрішнього та зовнішнього туризму та готельно-ресторанного бізнесу в Україні та світі. Проаналізовано заходи щодо удосконалення маркетингового комплексу підприємств індустрії гостинності.

Призначено для науково-педагогічних працівників, науковців, докторантів, аспірантів, студентів, представників органів влади, громадських організацій та підприємств.

Матеріали доповідей друкуються в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за їхній зміст, достовірність наведених фактів, посилань тощо.

**© Херсонський державний аграрно-економічний університет
Кафедра готельно-ресторанного та туристичного бізнесу**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Кирилов Юрій Євгенович – доктор економічних наук, професор, ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Грановська Вікторія Григорівна – доктор економічних наук, професор, перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Лавренко Сергій Олегович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Кириченко Наталя Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, декан економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Нікітенко Катерина Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Бойко Вікторія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Жосан Ганна Володимирівна – кандидат економічних наук, завідувач кафедри менеджменту, маркетингу та інформаційних технологій Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Кононенко Леся Віталіївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, обліку та фінансів Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Литвиненко Наталія - начальник управління маркетингу та туризму Херсонської міської ради;

Палічев Юрій Федорович - директор громадської спілки «Дороги вина та смаку Херсонщини»;

Фомішина Віра Миколаївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри зовнішньоекономічної діяльності Херсонського національного технічного університету;

Курбацька Лариса Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету менеджменту і маркетингу Дніпровського державного аграрно-економічного університету;

Гаврилова Яніна – Голова правління громадської спілки «Всеукраїнська асоціація гідів», член Експертної ради при ДАРТ.

Дуб В. В., Медведок А. В. ПОТЕНЦІАЛ ТА НАПРЯМКИ ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ ЧЕРНІГІВЩИНИ	81
Загоруйко А. С., Кізюн А. Г. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА СФЕРИ ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ЧАСУ	84
Застєнкіна С. І., Середа Н.М. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ І ГОТЕЛЬНО - РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО СТАНУ	87
Крамаренко Д. П., Куцин Б. Р. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СІМЕЙНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	90
Мітюкова Ю. М., Кізюн А. Г. ЗНАЧЕННЯ СПОЖИВЧИХ МОТИВІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ	93
Нікітенко К. С. ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ ВІЙНИ	96
Середа Н. М. ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	98
Сулаберідзе А. Г., Кізюн А. Г. СТВОРЕННЯ ТА ПРОСУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ КРАЇНИ ЯК ПРИВАБЛИВОГО ТУРИСТИЧНОГО НАПРЯМКУ	101
Шугарова В. Р., Кізюн А. Г. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО КОМУНІКАЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ В СФЕРІ ТУРИЗМУ	104
Щеглова Я.С., Куценко О. І. АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД АДАПТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТСЬКОГО ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	107

Дуб Володимир Васильович

к.т.н., доцент

Медведок Алла Валеріївна

здобувачка вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр», група 241-4-Д

Херсонський державний аграрно-економічний університет

м. Херсон (м. Кропивницький)

ПОТЕНЦІАЛ ТА НАПРЯМКИ ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ ЧЕРНІГІВЩИНИ

Чернігівщина до повномасштабного вторгнення РФ в Україну мала достатньо значний туристичний потенціал. Найбільш привабливими з погляду туризму об'єктами історико-культурного та природного значення, «туристичними магнітами» Чернігівської області, до війни були [1]:

- Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»;
- Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній»;
- Парк природи «Беремицьке» та Міжрічинський регіональний ландшафтний парк;
- Національний історико-культурний заповідник «Качанівка»;
- Новгород-Сіверський історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігоревім».

Відповідно до статистичних даних [2], станом на 2020 рік в області функціонувало 57 готелів та аналогічних засобів розміщення, 26 баз відпочинку, 36 садиб сільського зеленого туризму, 4 туристично-інформаційні центри, понад 500 закладів харчування, рекомендованих для відвідування туристами. Найбільше підприємств готельного господарства розташовано в Чернігівському районі та м. Чернігів – 15 (26,3% від загальної кількості), у Козелецькому та Прилуцькому районах – по 7 об'єктів (12,3%), у м. Батурин та Бахмач, а також у Ічнянському районі – по 3 об'єкти (5,3%), в інших районах області по 1...2 об'єкти.

У розрізі районів області найбільше об'єктів сільського зеленого туризму та баз відпочинку зосереджено у Ріпкинському районі – 13 об'єктів (20,9% від загальної кількості), Козелецькому – 12 (19,4%), Куликівському – 8 (12,9%), Коропському – 6 (9,7%) та Ічнянському – 4 (6,5%), в інших районах знаходяться від 1...3 об'єктів.

Природно-заповідний фонд області станом на 01.01.2020 року нараховував 669 об'єктів загальною площею 262,4 тис. га, що становить 8,2% території області. Серед них привабливими туристичними об'єктами є національні природні парки «Ічнянський» та «Мезинський», дендрологічний парк загальнодержавного значення «Тростянець», регіональні ландшафтні парки «Міжрічинський» та «Ніжинський», Менський зоологічний парк загальнодержавного значення. Також на території області діє перший в Україні ревайлдинговий парк природи «Беремицьке», створений для відновлення

унікальних природних комплексів Придесення.

Якщо проаналізувати надходження туристичного збору за 2019 рік у розрізі міст, районів та ОТГ, то найбільше надходжень припадає на обласний центр м. Чернігів – 853,9 тис. грн, що становить 53% від загальної кількості надходжень туристичного збору в регіоні. Далі Чернігівський район надходження якого складають 313,3 тис. грн (19,4%), м. Ніжин – 97,9 тис. грн (6,1%), м. Прилуки – 70,9 тис. грн (4,4%), Козелецький район – 63,1 тис. грн (3,9%), Батуринська ОТГ – 43,7 тис. грн. (2,7%), Куликівська ОТГ – 40,2 тис. грн (2,5%), м. Новгород-Сіверський – 37,7 тис. грн (2,3%), Ріпкинський район – 29,7 тис. грн (1,8%). У решті районів та ОТГ області рівень надходжень туристичного збору не перевищує 1%.

З наведеної неповної характеристики Чернігівщини можна зробити висновок, що територія всієї Чернігівської області є ідеальним місцем для розвитку рекреаційного, курортного, екзотичного, екотуризму та інших видів туризму.

В той же час індустрія гостинності значно втратила свій туристичний потенціал після повномасштабного вторгнення РФ. Отже давайте проаналізуємо ситуацію щодо діяльності закладів індустрії гостинності на Чернігівщині з урахуванням негативного впливу військової агресії. Один із об'єктивних та інформативних показників діяльності тургалузі є туристичний збір. Даний збір це надходження до місцевих бюджетів від господарської діяльності готелів, санаторіїв та інших закладів тимчасового розміщення.

Проаналізуємо показники туристичного збору за перше півріччя. У 2023 році туристичний збір становив 287 тисяч 200 гривень. У 2022 році – 595 тисяч 300 гривень і відповідно у 2021 році – 1 мільйон 300 тисяч гривень [3].

На наступному етапі проаналізуємо показники туристичного збору за перші три квартали року. Тож, у 2023-му туристичний збір було сплачено до місцевих бюджетів Чернігівської області приблизно 976 тис грн. Це більше ніж за аналогічний період у 2022-му – 792,5 тис грн, але значно менше ніж за за 9 місяців довоєнного 2021-го – 1,4 млн грн. До того ж слід врахувати, що в 2021 році послуги з тимчасового проживання надавали 93 заклади, тоді як в 2023 році удвічі менше – 43 [4].

Кількість подорожуючих це ще один показник, яким користуються при аналізі туристичної привабливості регіону. Незважаючи на те, що Чернігівщина вже два роки як звільнена від окупаційних військ РФ, однак близькість до кордонів країни-агресорки та її в певному сенсі союзника – білорусі, постійні ракетні та артилерійські обстріли території Чернігівщини відлякують та стримують та бажаючих подорожувати цією територією.

Вищезазначене стосується й музейних комплексів, переважна більшість з яких працює в обмежено-змішаному режимі відповідно до умов воєнного стану: основні експозиції закриті так як майже всі експонати переміщено до безпечних місць, а проводяться лише деякі виставкові заходи, семінари, лекції, майстер-класи, он-лайн виставки, тощо. Всі гіді-екскурсоводи, що залишилися в даній сфері Чернігівщини відзначають суттєве зменшення, а у більшості

випадків майже повну відсутність попиту на екскурсійне обслуговування. Стосовно статистичних даних щодо кількості відвідувачів, то у 2021 році їх було приблизно 1,4 млн. осіб, у 2022-му – 109 тис. осіб за 2023-ій рік дані ще не опрацьовано [4].

Як висновок, слід зазначити, що для відновлення іміджу туристичного продукту Чернігівщини в поствоєнних реаліях, перш за все необхідно забезпечити безпеку регіону і також залучити інвестиції для повноцінного відновлення індустрії гостинності краю, в тому числі і за рахунок репарацій на відновлення від країни-агресора та різних благодійних фондів.

Список літератури:

1. Історико-культурні заповідники України /Спадщина (Офіційний інформаційний ресурс Науково-дослідного інституту пам'ятко охоронних досліджень Міністерства культури України). URL: <https://web.archive.org/web/20160323142559/http://spadshina.org.ua/index.php?sID=14> (дата звернення: 15.04.2024).
2. Історико-культурні заповідники національного значення в Україні. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Історико-культурні_заповідники_національного_значення_в_Україні (дата звернення: 15.04.2024).
3. В. Вархол. Майже 300 тисяч гривень туристичного збору зібрали у Чернігові за перше півріччя. URL: <https://suspilne.media/535487-majze-300-tisac-griven-turistichnogo-zboru-zibrali-u-chernigovi-za-perse-pivricca/> (дата звернення: 15.04.2024).
4. Як спрацювала туристична галузь Чернігівщини у 2023-му? // URL: <https://cntime.cn.ua/yak-spracuyvala-turistichna-galuz-chernigivshini-u-article/>(дата звернення: 15.04.2024).

Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні»
23 квітня 2024 р.

За редакцією к.е.н., доцента Нікітенко К.С.
Технічний редактор – к.е.н., доцент Бойко В.О.
Умовн.друк.арк – 15,0

Видається в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів,
цитат, власних імен та інших даних несуть автори статей.
Думки, положення і висновки, висловлені авторами, не обов'язково
відображають позицію редакційної колегії.

Херсонський державний аграрно-економічний університет
2024 рік